

УДК 573

**ПРОБЛЕМИ ЕВОЛЮЦІЇ, ДОМЕСТИКАЦІЇ, ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦІЇ
І БІОТЕХНОЛОГІЇ У ТВАРИННИЦТВІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 130-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВИДАТНОГО ВЧЕНОГО ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІОНЕРА
АКАДЕМІКА М. І. ВАВИЛОВА, ЩО ВІДБУЛАСЯ
22–23 ЛИСТОПАДА 2017 РОКУ, М. ХАРКІВ, УКРАЇНА)**

А. М. ХОХЛОВ, Д. І. БАРАНОВСЬКИЙ

Харківська державна зооветеринарна академія
Україна, 62341, Харківська обл., Дергачівський район, смт Мала Данилівка, вул. Академічна, 1
e-mail: zoovet.kharkov@gmail.com

У статті подано інформацію про Міжнародну наукову і навчальну конференцію «Проблеми еволюції, доместикації, генетики, селекції і біотехнології у тваринництві», присвячену 130-річчю від дня народження видатного вченого генетика і селекціонера, академіка М. І. Вавилова. Захід відбувся у Харківській державній зооветеринарній академії 22–23 листопада 2017 р., у його роботі взяли участь 87 вчених, викладачів, аспірантів та студентів. Розглянуто наукові доповіді, що були представлені на конференції, та коротко наведено їх зміст, відмічено доповіді вчених і аспірантів, які рішенням міжвузівського наукового оргкомітету конференції були визнані кращими.

Ключові слова: еволюція, доместикація, селекція, генетика, біотехнологія.

22–23 листопада відбулася Міжнародна конференція «Проблеми еволюції, доместикації, генетики, селекції і біотехнології у тваринництві», присвячена 130-річчю від дня народження видатного вченого генетика і селекціонера, академіка М. І. Вавилова. Конференцію організовано у Харківській державній зооветеринарній академії при кафедрі генетики, розведення та селекційних технологій членами Українського товариства генетиків і селекціонерів (УТГіС) імені М. І. Вавилова спільно із ученими Української академії наук та за сприяння і підтримки керівництва Харківської державної зооветеринарної академії.

Програма роботи конференції передбачала пленарні засідання, а також роботу наукової студентської конференції з 30 доповідями з проблем генетики, селекції, доместикації і еволюції тварин.

У роботі конференції взяли участь генетики і селекціонери з України і Росії. За дві доби роботи було зареєстровано 87 учасників, які представляли Харківську державну зооветеринарну академію, Інститут тваринництва НААН України, Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН України, Белгородський і Брянський ГАУ.

Із вступною доповіддю з нагоди відкриття конференції **22 листопада 2017 р.** виступив голова Оргкомітету — доктор філософії, академік УАН, ректор Харківської державної зооветеринарної академії **Барановський Д. І.**, який привітав учасників конференції і побажав їм плідної роботи. Він коротко проінформував учасників конференції про роботу X з'їзду Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова (2–6 жовтня 2017 р., м. Умань) і асоційованої із з'їздом XIII наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», присвяченої 50-річчю від часу заснування УТГіС і 130-річчю від дня народження академіка М. І. Вавилова.

Пленарне засідання розпочалося доповіддю доктора с.-г. наук, професора, академіка УАН **А. М. Хохлова** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) «Мікроеволюція і світові центри одомашнювання тварин».

Автор зазначив, що палеонтологічні, біо-географічні, морфологічні та генетичні методи досліджень у сукупності дозволяють прослідкувати за процесом доместикації як окремих ознак та систем, так і окремих видів тварин.

На сучасному етапі досліджень використання біофізичних, імуногенетичних, цитогенетичних, методів молекулярної гібридизації ДНК тощо дозволили по новому оцінити як процеси доместикації, так і мікроеволюції різних видів тварин у цілому. Академік М. І. Вавилов та його учні розробили теорію про «Світові центри походження домашніх тварин». При визначенні центрів походження родів, родин, видів тварин і рослин, як правило, в основу визначення «Центру походження» було покладено географічне розселення видів у джерелах давньої цивілізації, давнього землеробства і тваринництва. Так виникли 6 світових центрів одомашнення тварин: Китайський, Індійський, Азіатський, Середземноморський, Андійський і Африканський. Україна — один з найдавніших центрів походження і одомашнення тварин. Наші 35-річні дослідження показали, що кістки диких і одомашнених предків свиней, овець і кіз, великої рогатої худоби, коней і собак були виявлені в пам'ятниках Трипільської культури. На підставі багаторічних досліджень доповідач запропонував сьомий світовий центр одомашнення тварин назвати — «Трипільський».

Професор, доктор с.-г. наук, член-кор. НАН України, академік УАН **Маменко О. М.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) представив доповідь «М. І. Вавилов — організатор сільськогосподарської науки».

Доповідач говорив про Миколу Івановича Вавилова як про організатора с.-г. науки. Микола Іванович після навчання в одному з комерційних середніх учбових закладів у Москві, слідуючи своїм спрямуванням і інтересам, вибрав Московський с.-г. інститут і поступив у нього у 1906 р. Вже в студентські роки він проявляв велику зацікавленість до наукових досліджень, «за студента Вавилова боролися цілий ряд кафедр», і він залишився для підготовки до професорського звання на кафедрі спеціального землеробства, потім працював в Петербурзі практикантом з прикладної ботаніки, з 1913 р. був командирований за кордон, працював в Англії, Франції, Німеччині. У 1921 р. брав участь в роботі наукового Конгресу з сільського господарства в США, привіз із США і Канади багато насіння цінних культур. У 1923 р. М. І. Вавилова обрали чл.-кор. АН СРСР і призначили директором Державного інституту дослідної агрономії, у 1928 р. його обрали академіком ВАСГНІЛ, а у 1929 р. — академіком АН УРСР. Він відвідав Північний Кавказ і Закавказзя, Північний Іран, Фергану, Памір, Середнє і Нижнє Поволжя,

США, Канаду, Афганістан, Алжир, Туніс, Марокко, Єгипет, Сирію, Палестину, Йорданію, Грецію, Італію — всього 87 країн, організував біля 600 дослідних полів і станцій, створив фонд виключного різноманіття з 160 тисячами зразків насіння, розробив наукові основи селекції, закон гомологічних рядів у спадковій мінливості, провів близько 300 крупних наукових досліджень, створив низку великих наукових інститутів, підняв авторитет ВАСГНІЛ, створив всесвітньо відому наукову школу. На думку доповідача, особистість М. І. Вавилова — це приклад великого вченого, невтомного трудівника, який наполегливо добуває наукові факти, сміливого мислителя-теоретика, патріота, мужнього громадського діяча широкого розмаху, що бачив перспективи грандіозної перебудови своєї рідної землі і який віддав всю свою невтомну енергію і знання цій великій справі.

Цікавою була доповідь професора, доктора с.-г. наук **Пруднікова В. Г.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) «Селекція та формоутворювальні процеси в м'ясному скотарстві» Доповідачем були викладені теоретичні розробки М. І. Вавилова, що знайшли своє місце не тільки в галузі рослинництва, а й тваринництва, зокрема в галузі м'ясного скотарства, особливо в селекційній роботі при створенні вітчизняних м'ясних порід. Доповідач підкреслив, що найскладнішою і вкрай важливою проблемою сьогодення є покращення стану та розвитку агропромислового комплексу України з виробництва яловичини. На сьогодні є два реальні джерела наповнення ринку високоякісною яловичиною — спеціалізоване м'ясне та молочне скотарство. Сучасне виробництво яловичини складає лише 0,1 млн тон при річній потребі 1,5 млн тон. Тобто актуальність цього питання є незаперечна. Україна відноситься до країн з найбільш оптимальними умовами для розвитку м'ясного скотарства (великі угіддя пасовищ). За даними А. М. Угнівенка, в Україні нараховується біля 60 тис. голів м'ясної худоби, які представлені 12 породами (абердин-ангуська, волинська, герефордська, лімузинська, південна, польська, сіра українська, світла аквітанська, сментальська м'ясна, українська м'ясна, шароле). Селекційні формоутворювальні процеси в м'ясному скотарстві характеризувались послідовно: створення тварин великих розмірів; скоростиглість формування; високий забійний вихід, «мармуровість м'яса». Такий напрям селекції зумовив отримання тварин з округлими формами та високим виходом м'якоті і низьким виходом кісток. Цей методичний підхід дав низку недоліків: схильність відкладати внутрішній жир у молодому віці, що спонукало збільшення витрат корму на приріст; зниження приросту; молочності у корів та низькопродуктивності. Вчені і практики сучасну селекцію напра-

вили на створення високорослих тварин які характеризуються кращою м'ясною продуктивністю, відтворною здатністю та молочністю корів. Поряд з селекційною роботою невід'ємною складовою ефективності м'ясного скотарства є спеціальні технології та менеджмент управління виробництва. Отже, галузь м'ясного скотарства є важливою складовою виробництва високоякісної конкурентоспроможної яловичини.

У своїй доповіді, доктор с.-г. наук, професор, академік УАН Чигринов Є. І. «Енергозалежна ферма виробництва екологічного безпечного (органічного) молока «Модуль-Еко-XXI на 50 корів» (Харківська державна зооветеринарна академія), наголосив, що наукова новизна полягає у розробці модуля ферми на 50 корів, в якій виробляється екологічно безпечне (органічне) молоко, переробляється в молочні харчові продукти, застосовуючи сучасну технологію утримання корів у корівнику з дахом, обладнаною сонячною електростанцією; гній переробляється біогазовою установкою в біогаз і біодобрива, біогаз використовується для обігріву корівника, теплиці з гідропонним вирощуванням зелених кормів і мінімолочного цеху, а біодобрива використовуються для виробництва екологічно безпечних кормів на полях; геліосистема використовується для підігріву води; для забезпечення енергозалежності ферми застосовані вітрові генератори. Ринок виробництва органічного молока в Україні обмежений, тому органічні продукти харчування можуть знайти свого споживача в країні, а у зв'язку з відкриттям вільної торгівлі з Євросоюзом її можна реалізувати в країнах Європи де на такі продукти є підвищений попит. Унікальність ферми полягає у тому, що всі процеси на фермі забезпечуються власним виробництвом теплової і електричної енергії і є енергонезалежними від зовнішніх джерел, а також розробкою математичної програми системи управління підприємством. Перевагою ферми є виробництво екологічно безпечного (органічного) молока і готових харчових продуктів, також комплексне застосування різних джерел знаходження енергії для організації енергозалежного виробництва: біогазова установка з біореактором на 300 м³, сонячна електростанція на 126 квт. год, геліосистема на 2000 л, три вітрові генератори по 20 квт.год.

Академік НААН України та академік РАН **Рибалко В. П.** у доповіді «Полтавський період в житті вченого М. І. Вавилова» охарактеризував перші кроки молодого вченого, спрямовані на поглиблене дослідження різних видів і сортів рослин в умовах дослідного поля Полтавської дослідної станції.

У доповіді «Досліди і оцінка організаційної роботи М. І. Вавилова як президента ВАСГНІЛ»,

яку виголосив професор, доктор с.-г. наук **Лебедько Є. Я.** (Брянський державний аграрний університет, м. Брянськ, РФ), доповідач підкреслив, що М. І. Вавилов стояв біля витоків розвитку генетики в нашій країні. У 20-ті роки минулого століття він відкрив «Закон гомологічних рядів у спадковій мінливості», який був визнаний видатним відкриттям у генетиці і селекції. Пізніше під його керівництвом відкрито в світових центрах цивілізації «Світові центри походження культурних рослин і домашніх тварин». Як президент ВАСГНІЛ з 1929 по 1935 рік Микола Іванович формує наукову структуру на території СРСР. Під його керівництвом створено інститути зернового господарства, інститути кормів, кукурудзи, олійних культур, овочівництва, плідництва, картопляного господарства. Був високо піднятий авторитет Всесоюзної академії сільськогосподарських наук як центрального штабу із впровадження новітніх досягнень в сільськогосподарському виробництві.

Інтерес присутніх виклала доповідь професора, доктора с.-г. наук **Походні Г. С.** (Белгородський державний аграрний університет, м. Белгород, РФ) «М. І. Вавилов — засновник та організатор сучасних наукових основ селекції», у якій автор підкреслив, що саме М. І. Вавилову належить розробка научних основ селекції. Вони містяться у низці його праць, що стосуються самих різних сторін селекційної теорії і практики, серед яких особливо слід відзначити «Селекція як наука», «Світові рослинні ресурси і їх використання». Він дав світові крилату фразу «Селекція — це еволюція руками людини» і гідно проніс її через все життя.

У виступі професора, доктора с.-г. наук **Гноєвого В. І.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) «Проблеми використання спадщини академіка М. І. Вавилова в сучасному кормовиробництві і годівлі тварин» зазначено, що ідеї і результати роботи академіка Вавилова М. І. нині не тільки живі, вони постійно розвиваються, квітнуть і знаходять все більшого впровадження в сучасному народному господарстві України. Протягом багатьох років селекціонери займаються створенням нових високоврожайних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, але велику перспективу має вивчення вмісту в рослинах низки специфічних біологічно активних речовин, зокрема, екзистероїдів, флавоноїдних сполук та інших, які стимулюють імунну функцію, резистентність, адаптогенність організму тварин до екстремальних факторів промислових систем утримання. У зв'язку з цим поглиблене вивчення як традиційних, так і виведених генетиками та селекціонерами наукової школи М. І. Вавилова нових кормових культур, виведених не тільки за показниками основного призначення, а і за вмістом біологі-

чно активних речовин, що позитивно впливають на резистентність організму тварин, підвищення їх продуктивності і якості продукції, має виключно важливе значення. Співробітники кафедри технології кормів і годівлі тварин ХДЗВА ефективно використовують досягнення вітчизняних селекціонерів у галузі рослинництва для створення ефективної стабільної системи виробництва кормів на основі пріоритетних кормових культур у Північно-Східному регіоні України стосовно цілорічно однотипної годівлі молочної худоби. Зокрема, були підібрані високоврожайні гібриди кукурудзи і сорти сої для сумісного посіву на силос, з урахуванням строків їх дозрівання, врожайності вегетативної маси і вмісту в ній біологічно активних речовин — ізофлавоноїдів. Останні, як відомо, мають позитивний вплив на жирномолочність корів і їх відтворну здатність.

Цікавою та пізнавальною була доповідь професора, доктора с.-г. наук **Гносвого І. В.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) «Значення колекції насіння, зібраної М. І. Вавиловим». Доповідач зазначив, що на фоні громадянської війни відбувалися численні випадки грабування насінневих станцій, елеваторів, складів, пунктів зберігання продовольчого зерна. Виникла державна небезпека, що не вистачить пшениці для її посіву на наступний рік. Міністерство праці та оборони СРСР наприкінці 1921 р. направило державну комісію у США для закупівлі насіння зернових культур. Очолив її молодий, але вже відомий вчений — Микола Іванович Вавилов. Він уже мав досвід закордонних відряджень та вільно володів основними європейськими мовами, а також декількома східними. Наприклад, в експедиції в Іран спілкувався з населенням їхньою рідною мовою. Був автором уже відомої монографії «Закономірності розвитку живого мира» та вважався у країні провідним вченим у галузі рослинництва. Його місія в Сполучені Штати завершилась вдало. Він був доповідачем на науковій конференції, відвідав департамент землеробства, але головне — зерно для держави було закуплене у необхідній кількості. Група вчених під керівництвом Вавилова М. І. до 1940 р. відвідала не тільки всі віддалені куточки своєї країни, а також — до 100 країн світу. 87 експедицій добували насіння рослин у важких умовах від тропічних до хвойних лісів, високогір'я, пустель, боліт, океанічних островів на п'яти континентах. Немає можливості достовірно перевірити, але є така інформація, що Вавиловим М. І. була зібрана колекція понад 35 тис. сортів пшениці, 16 тис. — кукурудзи та багатьох інших культур. Із кожної експедиції вчені привозили колекцію рослин понад 3000 видів і сортів. До 1940 р. колекція генофонду рослин ВІР була найбільшою і найрі-

зноманітнішою у світі. За свідченням колег Миколи Івановича, він володів фотографічною пам'яттю і з жодної експедиції вчені не привезли двічі один і той же вид, сорт, гібрид або представника ідентичної популяції рослин. Вавилов М. І. також брав активну участь у систематичі, сортуванні і описанні зразків привезеного насіння рослин. Під час експедицій весь вільний час Микола Іванович також присвячував написанню наукових статей і книг.

Із доповіддю «Видатні вчені та соратники М. І. Вавилова по вивченню світових центрів походження культурних рослин та домашніх тварин» виступила професор ХДЗВА **Данілова Т. С.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків), у якій зазначено, що одним із учнів і колег М. І. Вавилова був Микола Микитович Колесник, випускник ХДЗВА, який приступив до розробки мап світових центрів. За повідомленнями співробітників, готувались ескізи географічної локалізації окремих видів, на основі яких М. І. Вавилов конструював мапу основних і додаткових центрів одомашнення тварин. У березні 1988 р. видатний учений, наш колега, член Нью-Йорської академії наук професор Рубан Ю. Д. звернувся в листі до М. М. Колесника з проханням відповіді на декілька запитань з розробки світових центрів походження домашніх тварин. Прохання базувалось на тому, що М. М. Колесник працював у відділі, який очолював Я. Я. Лусіс, де розроблялось вчення про світові центри, і був безпосереднім учасником їх розробки У квітні 1988 р. М. М. Колесник пише у своєму листі до Рубана Ю. Д.: Мапа світових центрів складалась під керівництвом М. І. Вавилова, йому допомагали Вайтецький Б. П., Румянцев Б. Ф., Горощенко Ю. П., проф. Я. Я. Лус і я. Спеціально по домашнім тваринам ця робота не доповідалась, не встигли. Незабаром почались лисенківські справи і все «заглухло». Професор М. М. Колесник — один із фундаторів і активний учасник відродження сучасної генетики в Україні. Брав активну участь у створенні Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова, в якому з 1967 р. і до останніх днів свого життя очолював сектор генетики і селекції тварин, багаторазово на з'їздах Товариства обирався членом його центральної ради, президії, був віце-президентом товариства.

Інформативною була доповідь завідуючого лабораторії селекції тварин, доктора с.-г. наук **Церенюка А. Н.** (Інститут тваринництва НААН, м. Харків) «М. І. Вавилов — мандрівник і дослідник флори і фауни України і країн світу», в якій відзначено, що академік М. І. Вавилов з метою вивчення географічного поширення різноманіття рослинних форм відвідав 100 країн світу на п'яти континентах. В 1916 р. відвідав Північний Іран, Фергану і Памір. Ця подорож дала йому цікавий

матеріал для встановлення закону гомологічних рядів у спадковій мінливості для історії культурного жита. У 1921–1922 рр. М. І. Вавилов знайомиться з великими областями США і Канади. У 1926–1927 рр. відбулася велика експедиція, яка охопила країни Африки і Європи — Алжир, Туніс, Марокко, Єгипет, Сирію, Палестину, Грецію, Румунію, Кіпр, Італію, Іспанію і Португалію. Ця експедиція дозволила М. І. Вавилову зібрати великий матеріал по фауні та флорі для монографій і теоретичних концепцій.

Завідуючий лабораторією генетики тварин, кандидат с.-г. наук **Россоха В. І.** (Інститут тваринництва НААН, м. Харків) представив доповідь «М. І. Вавилов видатний генетик». Доповідач повідомив про широке використання в селекції генетичних методів, а саме в геномній селекції. Мова йде про маркерасоційовану селекцію (MAS — Markerassisted selection) або геноасоційовану селекцію (GAS — geneassisted selection), з використанням феномена одноступенчатого поліморфізму (SNP, single nucleotide polymorphisms) і здійснення аналізу селекційної цінності повного геному з розрахунком його економічної цінності. Фактично мова йде про перехід від традиційних програм, в яких широко використовується інформація про оцінку тварин за якістю потомства і власною продуктивністю, до геномних селекційних програм, які значно підвищують ефективність селекційного рішення. Саме такий підхід і отримав назву геномної селекції (GS, genomic selection). У класичному розумінні геномна селекція — це удосконалення форм селекції, заснована на використанні одночасно більшої кількості відомих генетичних маркерів, через які до селекційного процесу привертають значну кількість генів, безпосередньо детермінують певні ознаки продуктивності.

Доцент кафедри генетики, розведення та селекції, кандидат с.-г. наук **Гончарова І. І.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) представила доповідь «М. І. Вавилов та Товариство генетиків і селекціонерів». Доповідачка повідомила, що на початку 30-х років минулого століття розквітає Всесоюзний інститут рослинництва, що успішно працював під керівництвом М. І. Вавилова, потім він очолює Інститут генетики АН СРСР, що стало вирішальним кроком в організації генетичної науки. Всіма цими організаційними заходами, швидким зростанням кваліфікованих кадрів генетиків і селекціонерів у новостворених інститутах були забезпечені основні умови для того, щоб у нас в країні народилося Товариство генетиків і селекціонерів. Для Українського товариства генетиків і селекціонерів М. І. Вавилов є воістину духовним батьком, а ім'я його є емблемою.

Доцент, кандидат с.-г. наук **Емець З. В.** (Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків) виступила з цікавою доповіддю «Роль М. І. Вавилова в організації науки в м. Харкові та в Україні». Вона зазначила, що знайомство М. І. Вавилова з Україною почалося з Полтави 30 березня 1910 р., на той момент він навчався в Московському с.-г. інституті. У Полтаві тоді перебувала найперша, постійно діюча наукова установа — Дослідне поле. Микола Іванович з теплою згадував полтавський період свого життя, де він проводив по 14–15 годин на добу у полях для вивчення сортів та видів. У Харкові, на 1-му з'їзді діячів з селекції сільськогосподарських рослин, насінництва та поширення насінневого матеріалу (1911 р.), відбулося знайомство М. І. Вавилова з Р. Е. Регелем. Це знайомство привело до однієї з головних справ життя М. І. Вавилова, а саме мобілізації рослинних багатств земної кулі на службу рідному сільському господарству. Шлях до цього лежав через збір і вивчення зразків генофонду рослин на території країни і інтродукції зарубіжного генофонду. Україна завжди була важливим центром інтродукції та випробування зібраної під керівництвом М. І. Вавилова і активної участі українських учених світової колекції культурних рослин. З цією метою в 1926 р. в с. Литвинівка (40 км від м. Харкова) було організовано Українське відділення Всесоюзного інституту прикладної ботаніки і нових культур, згодом — Українська дослідна станція ВІР. У 1920-х рр. на Українській станції ВІР і в Асканії-Нова під керівництвом М. І. Вавилова проводилися дослідження з географічної мінливості ознак рослин. Саме в цих дослідженнях, в Асканії-Нові, був виділений знаменитий сирійський сорт твердої пшениці Хоран.

У заключному виступі на конференції вчорашніх і викладачів професор А. М. Хохлов сказав, що Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова в Харківській державній зооветеринарній академії успішно працює протягом 50 років, засновником первинної організації УТГіС був доктор с.-г. наук, професор **Марк Дмитрович Любецький**, завідуючий кафедрою розведення і генетики тварин Харківського зооветеринарного інституту, якого ми шануємо і пам'ятаємо. Наше завдання на сучасному етапі розвитку аграрної науки нести ідеї Миколи Івановича Вавилова молодому поколінню і розвивати проблеми еволюції, доместикації, генетики і селекції тварин.

23 листопада 2017 року відбулася наукова студентська конференція. Теми доповідей аспірантів і студентів були присвячені пам'яті Миколи Івановича Вавилова і проблемам генетики, селекції та доместикації тварин.

У першій доповіді аспіранта кафедри генетики, розведення та селекційних технологій **Оре-**

хової В. О. «Походження, domestикація і породоутворення в собаківництві», з урахуванням сучасних досягнень в цій проблемі, представлено як процес походження і одомашнення собаки, так і чинники domestикації (термін одомашнення, фактори генетичної мінливості, форми відбору, генетичні маркери, генофонд, алелі).

Студенти академії, члени Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова зробили 30 доповідей.

Цікавими і пізнавальними були доповіді студентів старшокурсників: **Мальцевої М. В.** «Дитинство, студентські роки і початок наукової діяльності М. І. Вавилова», **Задорожної О. С.** «Експедиції М. І. Вавилова, як найважливіша частина досліджень», **Бабешко Ю. Ю.** «Закон гомологічних рядів у спадковій мінливості», **Ень М. Ю.** «Світові центри походження тварин», **Тарабан А. С.** «Генетика успадкування масті у коней», **Ткаченко Д. В.** «Районоване розведення бджіл по кліматичним зонам України», **Літвиченко А. Ю.** «Генетичні особливості забарвлення волоссяного покриву у кролів та нутрій».

Інтерес присутніх викликали також доповіді студентів-першокурсників: **Бойко В. В.** «Генотип вовка і його фенотипічна різноманітність у природі», **Зінькова Ю. А.** «Песці та ареал їх проживання», **Широка Н. О.** «Шпіці і їх використання» та інші.

ПРОБЛЕМЫ ЭВОЛЮЦИИ, ДОМСТИКАЦИИ, ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦИИ И БИОТЕХНОЛОГИИ В ЖИВОТНОВОДСТВЕ (ПО МАТЕРИАЛАМ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ И УЧЕБНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ, ПОСВЯЩЕННОЙ 130-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ ВЫДАЮЩЕГОСЯ УЧЕНОГО ГЕНЕТИКА И СЕЛЕКЦИОНЕРА АКАДЕМИКА М. И. ВАВИЛОВА, 22–23 НОЯБРЯ 2017 ГОДА, Г. ХАРЬКОВ, УКРАИНА)

А. М. Хохлов, Д. І. Барановський

Харьковская государственная зооветеринарная академия
Украина, 62341, Харьковская обл.,
Дергачёвский район, пгт Малая Даниловка,
ул. Академическая, 1
e-mail: zoovet.kharkov@gmail.com

В статье подана информация о Международной научной и учебной конференции «Проблемы эволю-

ции, domestикации, генетики, селекции и биотехнологии в животноводстве», посвященной 130-летию со дня рождения выдающегося ученого генетика и селекционера, академика М. И. Вавилова. Мероприятие состоялось в Харьковской государственной зооветеринарной академии 22–23 ноября 2017 года, в его работе приняли участие 87 ученых, преподавателей, аспирантов, магистров и студентов. В статье рассмотрены научные доклады, представленные на конференции, и кратко приведено их содержание, отмечены доклады ученых и аспирантов, которые решением межвузовского научного оргкомитета конференции были признаны лучшими.

Ключевые слова: эволюция, domestикация, селекция, генетика, биотехнология.

PROBLEMS OF EVOLUTION, DOMINATION, GENETICS, SELECTION AND BIOTECHNOLOGY IN ANIMALS (BY THE MATERIALS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL CONFERENCE DEVOTED TO THE 130TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF THE OUTSTANDING SCIENTIST GENETICIST AND BREEDER OF ACADEMICIAN M. I. VAVILOV, NOVEMBER 22–23, 2017, KHARKOV, UKRAINE)

A. M. Khokhlov, D. I. Baranovsky

Kharkiv State Veterinary Academy
Ukraine, 62341, Kharkiv region, Dergachivsky district,
v. Malaya Danylivka, st. Academic, 1
e-mail: zoovet.kharkov@gmail.com

The article presents information on the International scientific-production and educational conference «Problems of evolution, domestics, genetics, selection and biotechnology in animals», devoted to the 130th anniversary of the birth of an outstanding geneticist and breeder, academician M. I. Vavilov. The event took place in Kharkiv State Veterinary Academy on November 22–23, 2017, in which 87 scientists, teachers, post-graduate students and students took part. The article deals with the scientific reports that were presented at the conference and briefly presents their content, reports of scientists and post-graduate students, the decisions of the inter-university scientific organizational committee of the conference were recognized as the best.

Keywords. Evolution, domestics, selection, genetics, biotechnology.